

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet NMBU

Rapportering offentlige anskaffelser 2023

for offentlig sektor (ikke omfattet av åpenhetsloven)

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) gir offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. Et annet viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det oppdaterte nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Medlemmer i Etisk handel Norge bruker sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og bærekraftig forretningspraksis. Medlemmene er forpliktet til å jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd gjennom aktsomhetsvurderinger. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, klima, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø, klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og

aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Vedlagte rapport gjelder våre medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven og rapporten er offentlig tilgjengelig og kan lastes ned fra våre nettsider www.etiskhandel.no. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

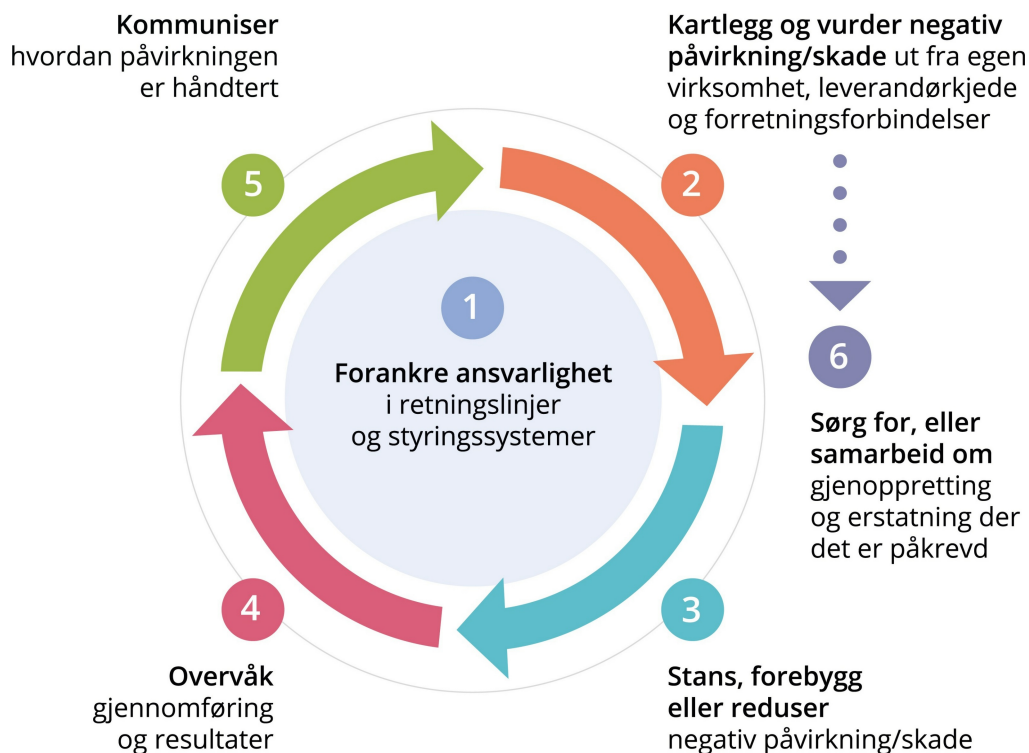

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/ virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) sine kjerneoppgaver er forskning, utdanning og formidling innenfor områdene miljø, bærekraftig utvikling, folke- og dyrehelse, klimautfordringer, fornybare energikilder, matproduksjon, samt areal- og ressursforvaltning. Gjennom dette viktige samfunnsoppdraget skal NMBU bidra til å sikre livsgrunnlaget for dagens og fremtidens generasjoner.

I årene som kommer må verden håndtere klimaendringer, tap av naturmangfold og økende sosial ulikhet i en geopolitisk omskiftelig verden. En lite bærekraftig utvikling truer verdens matsikkerhet og ressursgrunnlag og påvirker økonomisk, politisk og sosial rettferdighet. For å møte disse utfordringene skal NMBU fortsette å utvikle kunnskap og kompetanse som bidrar til gjennomgripende samfunnsendringer mot en bærekraftig framtid.

NMBUs unike sammensetning av sterke fagmiljøer gjør oss spesielt godt rustet til å være en drivende kraft for en bærekraftig utvikling. Omstillingsarbeidet vi og kommende generasjoner står overfor, er avhengig av tverrfaglighet, innovativ forskning og utdanning og kritisk og nyskapende tenkning om hva bærekraft innebærer.

Vi definerer det grønne skiftet som en overgang til et samfunn der sosial og økonomisk utvikling i økende grad er basert på fornybare ressurser og skjer innenfor naturens tålegrenser. For NMBU er ikke minst biomasse fra fotosyntesen en viktig fornybar ressurs. Kunnskap om miljøendringer og samfunnsprosesser er avgjørende for å lykkes med den omfattende omleggingen som verden trenger.

Hos oss er kvalitet, tillit og bærekraft grunnleggende og styrende prinsipper. Framtidige endringer i vår aktivitet skal alltid ivareta dette og være grunnlaget for vår fremragende forskning, utdanning, formidling og innovasjon. Dette er tydelig reflektert i virksomhetsstrategien frem mot 2030, satsninger på nye bærekraftsarenaer, et kompetansesenter for bærekraftig utvikling, og etableringen av en egen rolle som viserektor for bærekraft ved universitetet.

De siste årene har mange aktører i samfunnet, inkludert offentlige, økt sin innsats på området gjennom å stille økte krav, blant annet på anskaffelsesområdet. Erfaringen viser at vi ikke kan ta for gitt at våre leverandører følger opp etiske retningslinjer og samfunnsansvar mot sine produsenter i risikoområder.

Anskaffelsesfunksjonen til NMBU arbeider forløpende for å styrke kompetanse og aktivitet for å ivareta dette samfunnsansvaret, samt opprettholde de lovkrav som støtter opp om det offentliges rolle i nettopp dette. Dette skjer gjennom å stille hensiktsmessige krav til leverandørene i anbudsprosessene og følge opp disse i avtalenes levetid. Dette anses som særlig viktig i større anskaffelser og anskaffelsesområder som vurderes som høyrisiko.

Vår evne til å følge opp kontrakter på dette området vil derfor antakelig være viktigere enn noensinne. NMBUs holdning og innsats for miljø og samfunnsansvar gjennom anskaffelsene skal fortsette med fornyet styrke mot 2030 og videre inn i fremtiden.

" NMBUs unike sammensetning av sterke fagmiljøer gjør oss spesielt godt rustet til å være en drivende kraft for en bærekraftig utvikling. "

Lars Atle Holm
Direktør

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet NMBU

Adresse hovedkontor

Universitetstunet 3, 1433 Ås

Antall ansatte

2 200

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Grethelinn Rasmussen, Innkjøpssjef

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

grethelinn.rasmussen@nmbu.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) er lokalisert syd for Oslo, med sitt hovedvirke på campus Ås. Her finnes syv fakulteter, flere forskningsenter og universitetsadministrasjonen. I tillegg har Veterinærhøgskolen en avdeling lokalisert i Sandnes.

Universitetsadministrasjonen, herunder Innkjøpsseksjonen i Økonomiavdelingen, bistår fakultet og forskningssenter i funksjoner og oppgaver for å støtte opp om undervisning og forskning.

NMBU bærekraftstrategi bekrefter forankring i fokus på bærekraft, i undervisning forskning og drift frem mot 2030. Innkjøpsseksjonen bistår alle enheter på NMBU med å gjennomføre anskaffelser i tråd med lovverk og strategi.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

700 000 000

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

410

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål: Etablere risikoanalyse som skal gjennomføres før alle nye anskaffelser

Status: Etablert i en kombinert anskaffelsesplan og risikovurdering. Tas i bruk ved alle anskaffelser som gjennomføres ved Innkjøpsseksjonen.

2

Mål: Gjennomføre risikoanalyse og kontraktsoppfølging på minst tre høyrisikoavtaler.

Status: Ikke gjennomført, grunnet ressursituasjon.

3

Mål: Bygge kompetanse innenfor bærekraft i offentlige anskaffelser i innkjøpsseksjonen

Status: Pågående, i flere parallelle løp. Vil fortsette i 2024.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Avklare ledelsesforankring og ressurser for videre arbeid knyttet til Etisk Handel Norges basiskrav.

2

Oppdatere innkjøpspolicy, så den er i tråd med NMBUs bærekraftstrategi og Etisk Handel Norges prinsipperklæring.

3

Etablere en grunnleggende handlingsplan for implementering av rammeverket til Etisk Handel Norge for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser.

4

Styrke innkjøpsseksjonens kompetanse om risikovurderinger, utarbeidelse av krav og kontraktsoppfølging

5

Gjennomføre overordnet risikoanalyse og kontraktsoppfølging på tre høyrisikoavtaler.

6

Etablere kontakt med studenter og vitenskapelige ansatte som kan bidra med sin ekspertise så NMBU kan stille hensiktsmessige krav knyttet til bærekraft i anskaffelser.

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørenes aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.nmbu.no/om/innkjop-pa-nmbu-informasjon-til-vare-leverandorer>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

NMBUs anskaffelsesstrategi er forankret hos Direktøren, og omtaler innsats og arbeid med miljø, lønns- og arbeidsvilkår og samfunnsansvar i anskaffelser. Den inkluderer per idag ikke en uttalt forpliktelse til å støtte opp om EHNs prinsipperklæring. NMBU har likevel valgt å publisere strategien, for å bekrefte at bærekraft er viktig for NMBU og har vært det over lengre tid. Også NMBUs gjeldende anskaffelsesreglement er publisert intent og eksternt. Denne tar høyde for habilitet i anskaffelser, som regnet som et viktig element i å opprettholde sterke forretningsetiske prinsipper.

I 2023 trådte en ny, felles bærekraftstrategi i kraft, som skal gjelde frem til 2030. Under ledelse av ny rektor er det økt fokus på operasjonalisering av bærekraftstrategien i 2024. I den forbindelse skal det utarbeides en ny innkjøpspolicy, og videre arbeid med konkretisering av NMBUs ambisjoner for bærekraft i anskaffelser vil naturlig beskrives i denne.

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Til tross for at en policy og handlingsplan for bærekraftige anskaffelser og aktsomhetsvurderinger ikke er formalisert i skriftlige rutiner og uttalt i tråd med EHNs minstekrav, gjennomføres det flere aktiviteter i våre anskaffelsesprosesser som er relevante og relaterte til arbeid med risikomitigering og bærekraft.

Det er etablert en Anskaffelsesplan som følges for alle anskaffelser omfattet av LOA/FOA. Ved å følge denne sikrer NMBU at det gjøres ulike risikovurderinger for den gitte anskaffelsen eller markedet, herunder bærekraftselementer som nevnt i LOA §5. Basert på blant annet DFØs lister over høyrisikoanskaffelser, gjøres det konkrete vurderinger knyttet til bruk av kontraktsvilkår knyttet til ivaretagelse av lønns- og arbeidsvilkår, miljø og for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden.

Et rammeverk med analyser, rutiner og organisering av kontraktsoppfølging av nettopp disse kontraktskravene utarbeides i 2024. Her vil arbeid med å følge opp de ulike elementene knyttet til bærekraftige anskaffelser konkretiseres, og med det vil ytterligere et element i rammeverket for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser styrkes.

I stor grad gjennomføres oppgaver og vurderinger knyttet til risikovurderinger og bærekraft sentralt i innkjøpsseksjonen. Det søkes i 2024 å etablere dialog med vitenskapelige miljøer på universitetet for å dra nytte av bredden i kompetanse som finnes ved inngåelse av nye rammeavtaler (i særdeleshet). Ved å samkjøre ulike erfaringer og kompetanse vil vi best kunne stille hensiktsmessige krav som kan bidra til en positiv utvikling.

Suksess for full implementering av EHNs rammeverk for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser fordrer tydelig forankring og ressursallokering. Det er forventet at temaet vil diskuteres og avklares i universitets ledelsesteam i første halvdel av 2024.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

Ansatte i innkjøpsseksjonen deltar løpende i seminarer og workshops knyttet til ulike elementer av bærekraft i offentlige anskaffelser. I forbindelse med lansering av nye lovkrav våren 2024 vil fokuset for slike samlinger i stor grad være på klima/miljø, men også andre elementer er relevante. Blant annet vil alle som jobber med anskaffelser gjennomføre SOA Bærekraftskurs våren 2024, med tilhørende workshops. Her er mange av elementene som er knyttet til en aktsomhetsvurderinger dekket.

Videre formalkompetanse vil vurderes når ressursavklaring og prioriteringer er avklart forsommeren 2024, men det er vurdert som viktig og hensiktsmessig å lære gjennom praksis; og deretter dele erfaringer og kompetanse internt.

1.C Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

NMBUs strategi for perioden 2023-2030, "Felles innsats for en bærekraftig fremtid", reflekterer organisasjonens verdier, ambisjoner og fokus fremover. Verden vil i årene som kommer måtte håndtere klimaendringer, tap av naturmangfold og økende sosial ulikhet i en geopolitisk omskiftelig verden. En lite bærekraftig utvikling truer verdens matsikkerhet og ressursgrunnlag og påvirker økonomisk, politisk og sosial rettferdighet. For å møte disse utfordringene skal NMBU fortsette å utvikle kunnskap og kompetanse som bidrar til gjennomgripende samfunnsendringer mot en bærekraftig framtid. Dette er avgjørende for å lykkes med den omfattende omleggingen som verden trenger. For å møte disse utfordringene skal NMBU fortsette å utvikle kunnskap og kompetanse som bidrar til gjennomgripende samfunnsendringer mot en bærekraftig framtid.

Tre av NMBUs satsingsområder i strategien understreker universitetets fokus på aktiviteter som støtter opp om en bærekraftig samfunnsutvikling og miljø - på høyt som lokalt nivå.

Livslang læring

NMBU tilbyr utdanninger, herunder etter- og videreutdanninger, som setter våre studenter i stand til å bidra med kompetanse om bærekraftige løsninger på tvers av fag.

Felles forskningsinnsats

Ny kunnskap om komplekse utfordringer krever faglig dybde, kvalitet og tverrfaglig innsats som vil levere løsninger og kompetanse for en bærekraftig samfunnsutvikling

Innovasjon og nyskaping

Kunnskapen fra NMBU må bidra til å løse aktuelle og fremtidige problemstillinger og NMBU har gjennom innovasjon og nyskaping en nøkkelrolle i å forme framtidens samfunn.

Vårt NMBU

Alle NMBUs ansatte skal ha oppdatert kompetanse slik at de kan bidra til universitetets arbeid mot en bærekraftig fremtid

Det vil i 2024 gjøres videre arbeid hos NMBUs ledelse for å diskutere og forankre arbeidet med operasjonalisering av bærekraftstrategien som ble vedtatt i 2022. Utfallet av dette arbeidet vil påvirke konkrete tiltak både i anskaffelser og avrop, samt prioriteringer av tiltak innenfor ulike vare- og tjenestekområder.

Innenfor anskaffelsesområdet har de etiske kontraktsvilkår utarbeidet av ENH/DFØ i flere år vært benyttet i anskaffelser. Videre stilles krav til lønns- og arbeidsforhold i alle relevante anbudsprosesser, og miljø vektes også i tråd med de føringer LOA/FOA legger.

Det vedtatt at kunnskapen som utvikles ved NMBU skal anvendes til å gjøre universitetet mer bærekraftig. NMBU skal utarbeide årlige klimaregnskap, og utforme konkrete og troverdige planer for årlig reduksjon av våre direkte og indirekte klimagassutslipp. Hensynet til bærekraft, natur og klima skal ligge til grunn når avgjørelser tas ved universitetet.

For mer informasjon, se <https://www.nmbu.no/om/nmbus-strategi-2023-2030>

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Krav og forventninger til våre leverandører reflekterer de krav vi har til deres rutiner og drift. De etiske kontraktsvilkårne utarbeidet av ENH/DFØ har i flere år vært benyttet i anskaffelser av varer der dette er aktuelt/høyrisiko. Krav knyttet til andre elementer av bærekraftsbegrepet, som arbeidsrettigheter og menneskerettigheter, beskrives i anskaffelsesdokumentene. Det er nå også økt fokus på å sikre gode krav til kontraktobjektene knyttet til miljø, ref krav til 30% vektning av miljø/klima i anskaffelser over nasjonal terskel fra 01.01.2024.

Oppfølging av kravene som stilles i løpet av kontraktperioden vil ytterligere understreke for leverandørene våre at disse er viktige og at vi søker å sikre blir oppfylt i kontraktperioden - ikke kun i anskaffelsesfasen.

En konkretisering av hvordan ytterligere krav stilles og følges opp og kommuniseres i ulike kanaler, samt et mer etablert rammeverk for kontraktsoppfølging av disse vil følge i 2024..

1.D.2 Hvordan jobbes det med å ivareta prinsipperklæringen?

Der kapasitet tillater det og risikovurderinger tilsier det, stilles det relevante krav i anskaffelser og kontrakt,. Utover dette vil en tydeliggjøring hvordan prinsipperklæringen ivaretas gjennomføres i 2024.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser er et meget viktig, og for maksimal uttelling kreves forankring i en større del av organisasjonen enn innkjøpsseksjonen.

Å stille gode og hensiktsmessige krav krever kompetanse og ressurser, og erfaring. Dessverre har det vært begrenset tilgang til ressurser i rapporteringsåret. Det har, og vil forstsette å være nødvendig med tydelige og klare prioriteringer.

Økt dialog mellom flere ulike enheter, herunder vise-rector for bærekraft, universitetsledelsen øvrig, miljøkoordinatorer og innkjøp skisseres for felles å prioritere og konkretisere hvordan NMBU skal arbeide med dette fremover, og sikre at riktige og tilstrekkelige ressurser er med.

Det er et overordnet mål for året at forankring og en konkret plan for videre arbeid med bærekraftig forretningspraktisk defineres i 2024.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, dyr, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, dyr, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

2.A.1 Risikokartlegging

Det gjøres en konkret vurdering i alle anskaffelser om det er særlig risiko knyttet til miljø, arbeidsforhold eller etiske elementer med hjelp av en Anskaffelsesplan, som inneholder en rekke elementer som må vurderes. Disse inkluderer, men er ikke begrenset til lønns- og arbeidsforhold, miljø, habilitet. Videre brukes de ressursene som er gjort tilgjengelige via DFØ og Anskaffelser.no.

Basert på kartleggingen, dialog med markedet og en total risikovurdering, stilles hensiktsmessige krav i anskaffelsene.

Det ble i 2023 ikke gjort en formell kartlegging av risikoanskaffelser for prioritering, og det finnes ingen etablerte skriftlige rutiner for dette idag. Det gjøres derimot en løpende vurdering av anskaffelser i forbindelse med gjennomføringen av disse, opp mot overnevnte ressurskilder og Anskaffelsesplanen.

2.A.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Bytte av solcellepaneler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	

2

I hvilke type anskaffelser	Anleggsgartnertjenester med materiell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Ja
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

3

I hvilke type anskaffelser	Drift av undervisningskonsesjon for laks og ørret
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

4

I hvilke type anskaffelser	Elektrotekniske tjenester
Ant. leverandører på avtalen	3
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

5

I hvilke type anskaffelser	Kontormøbler (flere ulike minikonkurranser)
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

6

I hvilke type anskaffelser	Minikonkurranse PC-klienter
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

7

I hvilke type anskaffelser	Muggsanering
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

8

I hvilke type anskaffelser	Solfilm til vinduer, med montering
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

9

I hvilke type anskaffelser	Glassmestertjenester
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

10

I hvilke type anskaffelser	Ny låvebro (bygg- og anlegg)
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

11

I hvilke type anskaffelser	Periodisk tilsyn av manuelt slokkeutstyr og røykluker
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

12

I hvilke type anskaffelser	Elektromateriell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

13

I hvilke type anskaffelser	Sommerblomster til parken
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

14

I hvilke type anskaffelser	Temporære rengjøringstjenester
Ant. leverandører på avtalen	2
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

Listen over er et begrenset utvalg av anskaffelser gjennomført i rapporteringsåret, uten en konkret prioritering av risiko, utover at den er identifisert som tydelig.

Anskaffelser der kun miljøkrav er inkludert, er ikke listet opp, kun et utvalg anskaffelser hvor (også) etiske krav og/eller krav til lønns- og arbeidsforhold er vektlagt.

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere

enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Bygg- og anleggstjenester	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold Miljø Utslipp Energi Avfall Materialbruk	Norge
Renhold	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø	Norge
Tekstiler	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø Avfall Materialbruk	Globalt
Kjemikalier og labrekvisita	Barnearbeid Helse, miljø og sikkerhet Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Vann Materialbruk	Globalt

Listen reflekterer noen anskaffelseskategorier hvor risikoelementer er identifisert fortløpende ved arbeid med anskaffelser og kontrakter i deres livsløp. Områdene over er prioriterte, dog ikke listet nødvendigvis i prioritert rekkefølge, og er ikke uttømmende.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

Flere av gruppene over er på DFØs lister over markeder med høy risiko for brudd på grunnleggende rettigheter innenfor arbeidsforhold, samfunnsansvar/menneskerettigheter og negative miljøkonsekvenser, og er videre områder med høy omsetning hos NMBU. Ved å stille gode og hensiktsmessige krav i disse kategoriene, kan NMBU utgjøre en forskjell i størst mulig grad.

IT/Teknologi tilfaller også innkjøpskategori med høy risiko, men der vil vi i all hovedsak overlate oppfølging til DFØ som inngår store rammeavtaler på vegne av statelige aktører, og som vi er tilsluttet.

Dialog om hvordan risiko kan håndteres for å minimere negative konsekvenser gjøres med andre i offentlig sektor, og ved å delta på relevante kurs og kompetansehevende tiltak. Det søkes også informasjon i veiledere og gjøres forsøk på å benytte standarder der dette er mulig. Det gjennomføres også dialog med leverandørmarkeder i forkant av konkurranser, for å etablere en felles forståelse av hensiktsmessighet og finne rett nivå for å utvikle leverandørmarkedet, er nødvendig.

Det er nødvendig å understreke at NMBU er en relativt liten aktør i flere av de internasjonale markedene vi kjøper varer og tjenester fra. Videre er flere av markedene vi opererer i, nisjemarkeder. Med få og internasjonale aktører av unike produkter, har vi begrenset påvirkningskraft til å påvirke deres overordnede handlingsplan innenfor bærekraft.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Bygg- og anleggstjenester
Overordnet mål :	Det er ikke definerte konkrete mål, det bygges erfaring og kompetanse så langt ressurser tillater det.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Ingen konkrete mål var definert for rapporteringsåret.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Det stilles relevante krav i anskaffelsesprosessen. Det det er kapasitet, følges disse opp.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Etablere rutiner og roller for implementering av hensiktsmessige krav i anskaffelsesområdet, samt definere roller og ansvar i organisasjonen for oppfølging av disse i kontraktperioden.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Renhold
Overordnet mål :	Det er ikke definerte konkrete mål, det bygges erfaring og kompetanse så langt ressurser tillater det.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Ingen konkrete mål var definert for rapporteringsåret.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Det stilles relevante krav i anskaffelsesprosessen. Det det er kapasitet, følges disse opp.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Etablere rutiner og roller for implementering av hensiktsmessige krav i anskaffelsesområdet, samt definere roller og ansvar i organisasjonen for oppfølging av disse i kontraktperioden.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Tekstiler
Overordnet mål :	Det er ikke definerte konkrete mål, det bygges erfaring og kompetanse så langt ressurser tillater det.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Ingen konkrete mål var definert for rapporteringsåret.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Det stilles relevante krav i anskaffelsesprosessen. Det det er kapasitet, følges disse opp.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Etablere rutiner og roller for implementering av hensiktsmessige krav i anskaffelsesområdet, samt definere roller og ansvar i organisasjonen for oppfølging av disse i kontraktperioden.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Kjemikalier og labrekvisita
Overordnet mål :	Det er ikke definerte konkrete mål, det bygges erfaring og kompetanse så langt ressurser tillater det.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	I 2024 skal det gjennomføres anbudskonkurranser for inngåelse av rammeavtaler av varer i disse kategorier som vektlegger gode og hensiktsmessige krav til bærekraft.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Det stilles relevante krav i anskaffelsen. Det det er kapasitet, følges disse opp.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Etablere rutiner og roller for implementering av hensiktsmessige krav i anskaffelsesområdet, samt definere roller og ansvar i organisasjonen for oppfølging av disse i kontraktsperioden.

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Innkjøpsseksjonen er i dialog med NMBUs Miljøutvalg for å styrke samarbeidet for kartlegging og prioritering av hensiktsmessige miljøkrav og -tiltak. Dette fortrinnsvis i tverrfaglige prosjekter og fora i forkant av større anskaffelser.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

NMBUs miljøutvalg arbeider med kartlegging og relevante tiltak for å redusere organisasjonens klimagassutslipp, fortrinnsvis i tverrfaglige prosjekter. Det er ikke etablert en direkte relasjon til anskaffelser i disse prosjektene.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Det er økt dialog med brukergrupper, leverandørmarkeder og andre offentlige innkjøpsmiljøer som kjøper de samme varer og tjenester som NMBU. Det arbeides fortløpende med å stille hensiktsmessige krav i konkurranser, samt formalisere et rammeverk for å følge disse opp.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Krav til kjøp av produkter med sertifiseringer, feks av typen Svanemerket eller ECOLabel og FSC, vurderes hvor det er hensiktsmessig.

Hvorvidt man skal ha en generell policy om kjøp av sertifiserte produkter er ikke konkludert av NMBUs ledelsesteam.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Relevante krav stilles i anskaffelsesprosene og følges opp der kapasitet tillater det.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Det er utarbeidet etiske retningslinjer for ansatte og studenter ved NMBU, som ligger lett tilgjengelig i medarbeiderhåndboken. Habilitetsvurdering er en del av Anskaffelsesplanen (omtalt i 1B1) som etableres for alle protokollpliktige anskaffelser.

Det gjøres regelmessig kontroll av ansattes eierforhold/interesser i selskaper opp mot NMBUs leverandørregister.

I forbindelse med anskaffelser som gjennomføres, må leverandørens betalingsinformasjon bekreftes. Dette bidrar til å minimere risiko for at evt falske faktura/uriktige betalingsopplysninger skal utbetales.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

NMBU er et bærekraftsuniversitet med en rekke tiltak knyttet til bærekraft.

Det arrangeres blant annet regelmessige treff i Bærekraftshub'en hvor ansatte og studenter møtes for å diskutere ulike problemstillinger og tema, jevnlig møter i et Miljøråd, og selvfølgelig årlig rapportering innenfor miljø.

Selv om mange av NMBUs tiltak ikke er spesifikt tilpasset aktsomhetsvurderinger er bærekraft i senter for veldig mange av våre aktiviteter - spesielt innenfor forskning og undervisning.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Det er ikke etablert en fast ansvarsmatrise med roller og oppgaver knyttet til kontrollarbeidet, men det er en naturlig del av arbeidet beskrevet om planer for forankring i virksomheten.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Ingen

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	
Hvor i leverandørkjeden?	
Tiltak iverksatt for å rette avvik	
Status	

Det har i 2023 ikke vært gjennomført kontraktsoppfølging av etiske og sosiale krav i våre kontrakter.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Det publiseres ikke informasjon om interne rutiner knyttet til aktsomhetsvurderinger i anskaffelser på rapporteringstidspunktet.

Informasjon om klimaarbeidet som gjøres publiseres offentlig på <https://www.nmbu.no/om/miljoarbeidet-pa-nmbu>

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Det er ikke etablert en formell policy eller rutine for gjenoppretting. Avhengig av risiko/avvik vil NMBU gå i dialog med leverandøren for å minimere negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø.

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Det er ikke etablert en policy eller rutine for dette området.

Kontaktinformasjon:

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet NMBU
Grethelinn Rasmussen, Innkjøpssjef
grethelinn.rasmussen@nmbu.no